

Miljöprövningsdelegationen

Lis Gård AB
sven@liscgard.se

Ansökan om ändringstillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till anläggning med djurhållning på fastigheten Lis 1:20 i Falkenbergs kommun

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Hallands län meddelar, med stöd av 16 kap. 2 a § miljöbalken, Lis Gård AB, org.nr. 559336-8243, ändringstillstånd till djurhållning på fastigheten Lis 1:20 i Falkenbergs kommun. Ändringstillståndet omfattar en utökad verksamhet med maximalt 288 000 platser för slaktkycklingar.

Ändringstillståndet innefattar uppförandet av ett nytt stall i huvudsaklig överensstämmelse med utformningen i bilaga 1.

Miljöprövningsdelegationen meddelar med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken sökanden dispens från biotopskyddsbestämmelserna för att flytta en stenmur inom fastigheten Lis 1:20.

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor

Miljöprövningsdelegationen föreskriver följande tillkommande tillståndsvillkor:

Avfall

8. Aska från fastbränslepannan ska förvaras i tät behållare. Hanteringen av aska ska ske på sådant sätt att olägenheter för miljön förebyggs och begränsas.

Innan aska från förbränningen får användas för spridning på jordbruksmark ska samråd ske med tillsynsmyndigheten och analys göras av innehåll av tungmetaller samt näringsämnen (P, Ca, Mg och K). Detta ska ske före första spridningen av aska och därefter vid de tillfällen som någon förändring skett

som kan leda till ändrat föroreningsinnehåll i askan eller när tillsynsmyndigheten begär det.

9. Allt avfall som uppkommer i verksamheten ska hanteras så att återanvändning eller återvinning främjas. Avfall av olika slag ska samlas upp och förvaras var för sig för att underlätta den miljömässigt bästa vidarebehandlingen.

Utsläpp till luft

10. Stoft i rökgaserna från fastbränslepannan ska avskiljas med en reningsteknik motsvarande minst en väl fungerande multicyclon. Reningsanläggningens funktion ska kontrolleras regelbundet och genomförda servicearbeten ska dokumenteras. Mätning av stofthalt ska göras när tillsynsmyndigheten begär det.

Avveckling

11. Senast sex månader innan verksamheten i sin helhet eller i någon väsentlig del slutligt avvecklas ska en plan för avveckling upprättas och lämnas till tillsynsmyndigheten. Planen ska minst omfatta omhändertagande av lagrade kemiska produkter och avfall, inklusive farligt avfall, samt förslag till undersökning av de föroreningar som verksamheten kan ha gett upphov till.

Delegationer

Med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåter Miljöprövningsdelegationen åt tillsynsmyndigheten att meddela de ytterligare villkor som kan behövas vad avser följande:

D4. Hantering av aska från fastbränslepannan (jfr villkor 8 ovan).

D5. Omhändertagande av kemiska produkter och avfall samt efterbehandling när verksamheten helt eller delvis upphör (jfr villkor 11 ovan)

Ändring av villkor

Följande befintligt villkor som meddelats i tillståndet den 11 december 2019, ändras så att det får nedanstående lydelse:

5. Tvätt- och spolvatten från rengöring av stallbyggnader och förorenat vatten från hårdgjorda ytor ska samlas upp i tät behållare samt tas om hand så att vattnet inte förorenar mark

eller vatten. Lagringskapaciteten för tvätt- och spolvatten ska vara minst 10 månader.

Verkställighet och igångsättnings tid

Miljöprövningsdelegationen bifaller sökandens yrkande om verkställighetsförordnande. Tillståndet får därmed tas i anspråk även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Den tillståndsgivna utökade verksamheten ska ha satts igång senast 7 år efter det att detta beslut vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet i denna del. Tillsynsmyndigheten ska meddelas skriftligen när ändringstillståndet tas i anspråk och när verksamheten sätts igång.

Dispens från biotopskyddet

Miljöprövningsdelegationen beviljar bolaget biotopskyddsdispens enligt 7 kap. 11 § miljöbalken för flytt av en stenmur enligt ansökan, vid uppförande av ett nytt stall enligt bilaga 1.

Kungörelsedelgivning samt hur man överklagar

Miljöprövningsdelegationen förordnar med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932), att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar efter beslutsdatum införas i Post- och Inrikes Tidningar samt i Hallands Nyheter och på Länsstyrelsens webbplats.

Beslutet hålls tillgängligt hos Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Falkenbergs kommun samt hos Länsstyrelsen, Slottsgatan 2 i Halmstad.

Eventuellt överklagande skickas till Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad eller till e-postadress halland@lansstyrelsen.se. Ange vilket beslut som överklagandet gäller genom att ange diarienumret 9213-2025. Skriv också vilken ändring som begärs. För att överklagandet ska kunna prövas, måste det vara inkommet till Länsstyrelsen **senast den 27 oktober 2026**.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg för prövning.

Kontakta Länsstyrelsen på tfn 010-224 30 00 eller halland@lansstyrelsen.se, om något är oklart.

Verksamhetskod och tillståndsplikt

Verksamheten är tillståndspliktig enligt 2 kap 1 § miljöprövningsförordningen, verksamhetskod 1.10-i. Anläggningens IED-kod är 6.6 a.

Verksamheten omfattas också av verksamhetskod 40.60, vilken avser anmälningsplikt för förbränningsanläggning med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kilowatt men högst 20 megawatt, om annat bränsle används än enbart fossil eldningsolja eller biogen eller fossil bränslegas.

Tidigare prövning

Länsstyrelsen i Hallands län meddelade den 11 december 2019, dnr 551-1875-2019, tillstånd enligt miljöbalken till djurhållning med maximalt 144 000 platser för slaktkycklingar på fastigheten Lis 1:20 i Falkenbergs kommun.

Tillståndet förenades med följande villkor:

1. *Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i ärendet.*
2. *Ljud från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger:
50 dBA vardagar, måndag – fredag, kl. 06–18.
40 dBA nattetid kl. 22–06. 45 dBA övrig tid.
Momentana ljud nattetid kl. 22–06 får inte överskrida 55 dBA utomhus vid bostäder.*

Kontroll ska utföras genom närfältsmätningar och beräkningar enligt standardiserade metoder när de arbetsmoment som ger högst ljudnivå pågår. En första kontroll ska göras vid första tillfället som flisning sker och därefter vid förändringar som riskerar att öka ljudnivån, eller på tillsynsmyndighetens begäran.

3. *Hantering av organiska gödselmedel och fodermedel ska ske på sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas och så att olägenheter inte uppkommer för närboende. Om eventuellt spill ändå uppstår ska detta tas om hand omedelbart.*
4. *Sökanden ska i miljörapporten varje år till tillsynsmyndigheten redovisa hur den stallgödsel som uppkommer närmast efterföljande kalenderår kommer att hanteras och lagras i den del som inte är reglerad i andra bestämmelser eller villkor. Byte av gödselmottagare ska godkännas av tillsynsmyndigheten.*

5. Tvätt- och spolvatten ska tas om hand och ledas till tät behållare som rymmer minst 250 m³. Spridning får ske på åkermark under perioder när biologisk aktivitet finns i marken. Tvätt- och spolvatten får inte spridas på vattenmättad, översvämmad, snötäckt eller frusen mark.
6. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras och hanteras så att spill och läckage inte kan nå avlopp och så att förorening av mark, yt- och grundvatten undviks. Förvaring ska ske så att sinsemellan reaktiva ämnen inte kan blandas. Lagring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på tät invallad yta eller med motsvarande typ av säkerhetssystem för uppsamling av vätska. Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus 10 % av volymen av övriga behållare inom samma invallning. Behållare ska skyddas mot påkörning och vid förvaring utomhus ska invallning en vara skyddad mot nederbörd.

Avsteg från detta villkor kan medges av tillsynsmyndigheten för viss produkt eller visst farligt avfall om tillståndshavaren genom riskanalys visat att villkoret inte behövs eller är onödigt strängt med avseende på riskerna för den yttre miljön. Riskanalysen ska utföras med en vedertagen metod. Den som utför analysen ska ha erfarenhet av sådana analyser.

7. Förslag till kontrollprogram ska upprättas och ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Miljöprövningsdelegationen överlät åt tillsynsmyndigheten att föreskriva ytterligare villkor angående:

D1. Tillfällig lagring av stallgödsel inom fastigheten Lis 1:20 om Falkenbergs biogas inte kan ta emot gödseln p.g.a. tekniska problem eller liknande.

D2. Undantag från krav på invallning avseende kemikalier och flytande farligt avfall (jfr villkor 6).

D3. Åtgärder för att minimera lukt.

Enligt villkor 4 ovan ska tillsynsmyndigheten också godkänna ändringar avseende gödselmottagare.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 19 december 2025. Delegationen begärde

vissa kompletteringar, vilka kom in den 14 och 17 april 2026. Ansökan kungjordes därefter i Hallands Nyheter och på Länsstyrelsens webbplats den 15 maj 2026. Ansökan sändes för yttrande till Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun och Länsstyrelsen. Yttrande har inkommit från nämnden. Bolaget har i sin tur haft möjlighet att bemöta yttrandet, men avstått ifrån detta.

Ansökan och yrkanden

Yrkanden

Ansökan avser ett ändringstillstånd för att uppföra ett nytt stall för slaktkycklingar som integreras med den befintliga djurhållningen. Det nya stallet placeras i anslutning till de befintliga stallbyggnaderna och kommer att ha plats för 144 000 slaktkycklingar, vilket är samma antal platser som finns i den befintliga verksamheten. Efter den planerade utökningen kommer anläggningen därmed att omfatta maximalt 288 000 platser för slaktkycklingar.

Bolaget yrkar att:

- tillstånd enligt miljöbalkens 9 och 16 kapitel ska beviljas för att på fastigheten Lis 1:20 i Falkenbergs kommun uppföra och driva stall för djurhållning med 144 000 platser för slaktkycklingar så att anläggningen, tillsammans med den befintliga driften, består av totalt 288 000 platser för slaktkycklingar.
- anläggningen [ska få] placeras med en huvudsaklig utformning enligt presenterad situationsplan.
- de föreslagna villkoren ska fastställas.
- miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas.
- tillståndet [ska få] tas i anspråk även om det överklagas,
- driften av anläggningen ska ha satts i gång senast sju år efter det datum då tillståndet har vunnit laga kraft.
- dispens ska ges från det generella biotopskyddet enligt 7 kap 11 § miljöbalken för att flytta en stenmur som finns på platsen för det nya stallet.

Åtaganden

Bolaget har i ansökan åtagit sig att bl.a.:

- Optimera foderstaten till djuren så att proteinhalten optimeras i förhållande till djurens produktionscykel. Verksamheten kommer att drivas med fasutfodring som innebär en hög kväveeffektivitet så att driften optimeras och att utsläpp av ammoniak och användning av resurser begränsas.
- Använda teknik för att erbjuda vatten till djuren som inte orsakar läckage till gödseln.

Villkor

Sökanden bedömer att de parametrar i driften av verksamheten som kan vara föremål för begränsning i form av villkor är de samma som för den befintliga driften och att de villkor som är föreskrivna i gällande tillstånd är relevanta även för den ändrade driften. Sökanden påpekar dock att andra och tredje meningen i villkor fem avser spridning av tvättvatten, vilket inte ingår i den verksamhet som sökanden har rådighet över.

Ur bolagets beskrivning av verksamheten

Av bolagets beskrivning av verksamheten framgår bl.a. följande.

Allmänt

Verksamheten med djurhållning har bedrivits under lång tid på platsen. Gården har varit i familjens ägo sedan 1628 och driften har varierat över tiden i takt med jordbrukets tekniska utveckling och efterfrågan av produkter från konsumenter. På senare tid har det bedrivits uppfödning av grisar och slaktkykling med olika driftinriktningar.

Den nuvarande verksamheten består av djurhållning med slaktkyklingar som drivs utifrån tillstånd enligt miljöbalken som beslutades av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Hallands län den 11 december 2019. Det gällande tillståndet omfattar en anläggning för djurhållning med maximalt 144 000 slaktkyklingar och dispens från biotopskyddsbestämmelser att flytta en stenmur inom fastigheten.

Bolaget planerar nu för ett nytt stall med slaktkyklingar. Det totala antalet platser efter utökningen kommer att vara maximalt 288 000 för slaktkykling, där hälften av platserna finns i det nya stallet.

Lokalisering

Verksamheten är belägen på landsbygden i Falkenbergs kommun, cirka tre kilometer norr om Falkenberg. Omgivningarna präglas av ett produktionsinriktat jordbrukslandskap med växtodling, djurhållning och infrastruktur i form av ett järnvägsspår. Landskapet är något brutet med dikeskanal, skogspartier och åkerholmar. I området finns också viss spridd bostadsbebyggelse. Närmaste bostad finns cirka 150 meter från en anläggningsdel i den ändrade anläggningen.

Teknisk beskrivning av verksamheten

Av den tekniska beskrivningen framgår bl.a. följande.

Utformning

Det nya stallet kommer att ha en stomme av stål eller betong och fasad av en kombination av betong och plåt samt tak av plåt. Stallet kommer att vara isolerat och utrustat med mekanisk ventilation.

Den nya byggnaden kommer att ha en produktionsyta om cirka 6 000 m².

Stallarna har ströbädd på golvet. Vatten tillhandahålls genom nipplar som är konstruerade så att spill inte sker till ströbädden.

Uppvärmning

Valet av uppvärmningssystem syftar till att säkerställa en jämn temperaturfördelning och ett gott djurvälståndsklimat, samtidigt som energianvändningen optimeras. Uppvärmning sker med en fastbränslepanna som eldas med flis. Värmesystemet i stallet planeras att vara vattenburet, där värmen fördelas genom värmerör. Det kommer även att finnas golvvärme, vilket främst kommer att användas vid upptorkning av stallbyggnaden efter tvätt. En ytterligare metod för att värma stallbyggnaden är aerotemperar, vilket är tak- eller väggmonterade fläktluftvärmare anslutna till vattenburet system. Aerotemporn värmer luften i stallet och fördelar värmen med fläktar. Denna metod har en nackdel genom att den låter vid start.

Värmerör är radiatorer som finns längs stallbyggnadens sidor. En jämn värmefördelning och god luftcirkulation bidrar till en torr ströbädd, vilket är avgörande för stallklimatet, djurhälsan och för att minimera ammoniakavgång. Värmerör har fördelen att de medger en tyst och lugn miljö i stallet. Dagens system ger en torr ströbädd med en TS-halt som överstiger 70 %, vilket visar en god stallmiljö med förutsättning för minimerad ammoniakavgång. Vid driftstopp i fastbränslepannan finns

en reservoljepanna som kan tas i drift. Detta är nödvändigt eftersom kycklingarna är känsliga för temperaturfall.

Gödselhantering

När en produktionsomgång avslutas lastas djuren ut och kvar i stallet finns den torra ströbädden som består av strömaterial blandat med gödsel. Utgödslingen sker genom att ströbädden lastas ut med lastmaskin och läggs i container, vagn eller lastbil beroende på transportavstånd och mottagare. Gödseln körs vanligtvis direkt till mottagare i närområdet.

Efter utgödsling sker torrsopning med sopmaskin eller sopaggregat monterat på lastmaskin. Utanför portarna finns en gjuten platta som underlättar uppsamling av eventuellt spill vid lastningen. Plattan sopas efter avslutad gödseltransport och allt uppsopat material transporteras bort tillsammans med gödseln. Efter rengöringen är stallet i princip fritt från gödsel och näringsämnen.

Därefter genomförs högtryckstvättning med uppsamling av tvättvatten. Vattnet har mycket lågt innehåll av näringsämnen och föroreningar och lagras i tvättvattenbrunn för senare spridning på åkermark. Som avslutande steg genomförs desinfektion, där alla ytor beläggs med vattenblandat desinfektionsmedel genom dimning. Detta vatten samlas inte upp utan torkar bort genom uppvärmning.

Tvättvatten

Stallbyggnaderna är försedda med golvbrunnar som är anslutna till anläggningens tvättvattenbrunn som har en lagringskapacitet om 250 m³. Efter produktionsökningen kommer verksamheten att generera 1 000 m³ tvättvatten per år, baserat på erfarenhet av den befintliga driften. Kapacitet för lagring av tio månaders tvättvattenproduktion motsvarar i praktiken tvättvatten från sju produktionsomgångar. För den utökade verksamheten innebär detta ett lagringsbehov om cirka 780 m³. Utöver den egna lagringskapaciteten används tvättvattenbrunnar som ingår i växtodlingsverksamheten som drivs av Sven Ohlson enskild firma, med en volym om 700 m³. Sammantaget finns därmed tillräcklig volym för lagring av tvättvatten. Till dessa brunnar transporteras vattnet med tankbil eller traktordriven tank eller gödselspridare.

Fastbränslepanna

I samband med nybyggnationen av stallet kommer den befintliga fastbränslepannan att bytas ut, alternativt kompletteras med ytterligare en panna. Den nya fastbränslepannan planeras preliminärt att

ha en effekt om cirka 800 kW och omfattas därmed inte av förordningen (2018:471) om medelstora förbränningsanläggningar, då effekten understiger 1 MW. Skorstenen som hör till pannan uppskattas få en höjd på cirka 10 meter.

För att minska stoftutsläpp kommer pannan att utrustas med en multicyklon för avskiljning av partiklar ur rökgaserna. Denna teknik är etablerad och vanligt förekommande för pannor i denna storlek och bedöms vara tillräcklig för att uppnå god stoftavskiljning vid användning av träflis som bränsle. Pannan kommer att ha styrning av primär- och sekundärluft med fläktar och spjäll, vilket är standard för pannor i denna storlekssklass och möjliggör hög verkningsgrad även vid varierande värmebehov.

Askan från fastbränslepannan samlas upp i en täckt container och återförs till mark, efter beräkning av lämplig giva i relation till innehåll av fosfor och tungmetaller.

Energi

Verksamheten förbrukar energi i form av el till anläggningens belysning, ventilation och foderberedning. Anläggningen utformas och drivs så att förbrukning av energi optimeras. Verksamheten producerar gödsel som används som gödningsämne vid växtodling. Användning av gödseln kommer att ske i närområdet och ersätter där användning av importerade näringsämnen som framställts genom gruvdrift och fossil energi. De begränsade transportavstånden till odlingsmark i omgivningen innebär låg förbrukning av energi för spridning av stallgödseln.

Ur bolagets miljökonsekvensbeskrivning

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande.

Lokalisering

Detaljplan och översiktsplan

Den planerade verksamheten omfattas inte av någon detaljplan.

Översiktsplanen för Falkenbergs kommun antogs år 2014 (Falkenbergs kommun översiktsplan, 2014). Under hösten 2019 genomfördes en aktualitetsprövning där det beslutades att planen fortfarande var aktuell, med vissa mindre justeringar. Översiktsplanen ger ingen specifik vägledning för hur jordbruksverksamheter ska utvecklas, men innehåller motiveringar för att en viss andel jordbruksmark

prioriteras för bebyggelseutveckling. Bebyggelseutvecklingen ska i huvudsak koncentreras till nya verksamhetsområden norr och söder om väg E6, i anslutning till trafikplats Falkenbergs centrum.

Den aktuella lokaliseringen är belägen i direkt anslutning till befintlig anläggning och delar av det befintliga anläggningsområdet kommer att användas för utvecklingen. Bolaget tolkar översiktsplanen som att den inte syftar till att styra utvecklingen av jordbrukets verksamheter och konstaterar att den ansökta lokaliseringen är förenlig med gällande översiktsplan.

Den planerade verksamheten utgör en naturlig utveckling av den areella näringen på platsen. Byggnationen av det nya stallet sker delvis på åkermark i direkt anslutning till befintlig anläggning. Denna åkermark kommer även fortsättningsvis att vara en del av produktionen inom de areella näringarna.

Naturresevat och Natura 2000

På ett avstånd om cirka 5 km sydväst om verksamheten finns Morups Tånge naturresevat, vilket även utgör Natura 2000-område enligt fågeldirektivet. Morups Tånge består av en udde som skjuter ut i havet samt angränsande vattenområden, inklusive två grunda vikar. Landområdet präglas av flygsandfält, åkermark och betade strandängar som översvämmas årligen. Området har stor betydelse för både häckande och rastande fåglar. På grund av det stora avståndet bedöms bolagets anläggning inte kunna påverka området.

Riksintressen

Längs kusten finns området Träslövsläge–Agerör, som är av riksintresse för naturvården. Området har höga geologiska värden, bland annat genom Agerörsmalen, en klappervall av imponerande storlek. Kuststräckan från Träslövs läge till Agerör utgör en av västkustens viktigaste rastlokaler för vadare och hyser dessutom häckande populationer av flera hotade eller sårbara fågelarter. Området från Träslövs läge till Morups tånge är även upptaget på den internationella Ramsarlistan över skyddsvärda våtmarker. Här finns representativa naturbetesmarker i kustbygd med havsstrandängar, öppen utmark, buskrik utmark och hagmarker. Dessa miljöer präglas av art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter. Den planerade anläggningen är som närmast belägen cirka 4,5 km från området och bedöms inte ha möjlighet att påverka riksintresset.

Kustområdet omfattas av riksintresse enligt 4 kap 2 och 4 §§ miljöbalken för rörligt friluftsliv och högexploaterad kust. Sökanden

bedömer att områdena av riksintresse enligt 4 kap miljöbalken inte utgör hinder mot den planerade ändringen.

Öster om anläggningen finns järnvägen Väst kustbanan, vilken utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Sökanden bedömer att den planerade utökningen inte kommer att påverka möjligheten att utnyttja järnvägen.

Biotopskydd

Platsen för det planerade stallet berör ett objekt, en stenmur, som omfattas av det generella biotopskyddet. Bolaget planerar att flytta stenmuren norrut, så att den följer gränsen längs det nya anläggningsområdet eller längs befintlig gräns till området som saknar stenmur.

Den nya stenmuren kommer att ha samma, eller längre sträcka jämfört med den befintliga stenmuren. Den nya muren kommer att byggas upp av de stenar som finns i den befintliga muren, men också med sten som kommer fram vid markarbeten för det nya stallet. Den befintliga stenmuren är delvis övervuxen och täckt med jord. Sökanden har god erfarenhet av att uppföra stenmur på ny plats genom den dispens som gavs i gällande tillstånd för verksamheten. Bolaget bedömer att biotopskyddets långsiktiga funktion kommer att bestå, eller förbättras, genom att återskapa biotopen på en ny plats.

Bolaget planerar att utföra rivning av den biotopskyddade stenmuren under tiden 1 maj till den 30 september. Syftet med tidsperioden är att undvika störning av groddjur som eventuellt övervintrar i stenmuren.

Kulturmiljö och fornlämningar

Platsen omfattas inte av riksintresse för kulturmiljövården.

I anläggningens omgivning finns flera kända lämningar. Närmast ligger en boplats med en utbredning på cirka 100 × 50 meter, där det påträffats avslag och kärnor av flinta. Det planerade stallet bedöms inte komma att beröra det område som utpekats som fornlämning. Intill infarten till gården finns en milstolpe och i närområdet har även fynd av en stenylxa rapporterats. Den aktuella platsen för det planerade stallet saknar kända fornlämningar.

Verksamheten är belägen inom det område som i Falkenbergs kommuns kulturmiljöprogram benämns Ramsjön (Falkenbergs kommun,

2012). Området har utpekats på grund av sina agrara värden och sin välbevarade bebyggelsestruktur. Bolaget har beaktat de riktlinjer som gäller för området och bedömer att verksamheten är förenlig med dessa.

Den planerade anläggningen är placerad i direkt anslutning till befintligt vägnät och till redan etablerade byggnader som ingår i en samtida och väl utvecklad jordbruksverksamhet. Genom detta bibehålls den befintliga bebyggelsestrukturen och den öppna landskapsbilden påverkas i begränsad omfattning. Den planerade stallbyggnaden kommer att uppföras i liknande stil som de senast tillkommande moderna stallbyggnaderna på platsen, vilket bidrar till en sammanhållen gårdsmiljö. Byggnadens skala, proportioner och utformning har anpassats till omgivande jordbruksbebyggelse. Fasadmaterial och färgsättning kommer att väljas för att smälta in i landskapet och harmoniera med den befintliga gårdsmiljön.

En befintlig stenmur kommer att behöva flyttas för att ge plats åt den nya stallbyggnaden. Flytten kommer att genomföras varsamt och med ambitionen att bevara stenmurens karaktär och funktion i landskapsbilden. I övrigt påverkas inga kulturhistoriskt värdefulla byggnader och befintliga karaktärskapande landskapselement såsom diken och vägnät kommer att bevaras. Verksamheten innebär därmed ingen negativ påverkan på de kulturhistoriska värden som identifierats i kulturmiljöprogrammet för Ramsjön.

Alternativ lokalisering och utformning

Agellus Miljökonsulter har tidigare undersökt möjligheten att uppföra stallbyggnader för gris och fjäderfä på industrimark genom kontakt med 33 kommuner i Skåne län. Kommunerna har framfört att industrimark är en resurs som lämpar sig bäst för industri med behov av logistik i form intensiva transporter, vatten och avlopp och pendlingsmöjligheter för personal samt att de agrara näringarna lämpligen lokaliseras på landsbygden.

Det finns många platser på landsbygden som lämpar sig väl för djurhållning. Den alternativa lokaliseringen av det planerade stallet utgörs av åkermark i anslutning till befintligt lager för gödsel och tvättvatten. Att uppföra stallet på en helt ny plats kräver dock omfattande investeringar i infrastruktur såsom vattentäkt, elanslutning, flispanna med tillhörande bränslefförråd samt tillfartsväg.

Kostnaden för elanslutning med tillräcklig kapacitet bedöms uppgå till omkring fem miljoner kronor, inklusive transformatorstation, kabeldragning och anslutning till nätägaren. En ny vattentäkt skulle medföra ytterligare kostnader på cirka en till tre miljoner kronor, vilket omfattar borrning, pump- och reningsteknik samt eventuellt magasin. En alternativ lokalisering skulle dessutom innebära högre driftkostnader, eftersom personalen skulle behöva förflytta sig mellan anläggningarna vid den dagliga driften och övervakningen.

Sammantaget bedöms den sökta lokaliseringen vara det mest lämpliga alternativet. Den tar mindre åkermark i anspråk, möjliggör ett effektivt utnyttjande av befintlig infrastruktur och medför därmed en mer resurseffektiv drift. Den nu aktuella ändringen utgör en naturlig samordning mellan befintlig anläggning och en utveckling som är väl integrerad med den pågående verksamheten. Brukningsenheten utgör en lämplig och strategiskt fördelaktig lokalisering, med närhet till spridningsarealer, goda skyddsavstånd till bostäder och möjlighet att nyttja befintlig infrastruktur såsom vägar, elanslutning, värmesystem och vattenförsörjning. Utökningen på den aktuella platsen bedöms inte medföra någon betydande ökning av risken för störningar i omgivningen.

Nollalternativet

Enligt 6 kap 35 § 3. MB ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en beskrivning om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas och hur dessa förhållanden förväntas utveckla sig om verksamheten inte påbörjas.

En lokalisering av det nya stallet för slaktkycklingar på platsen leder till vissa miljöeffekter, vilka beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Utebliven utökning på platsen innebär att den ökade efterfrågan av slaktkycklingar i stället kommer att täckas genom produktionsökning på annan plats. Det råder brist på organiska gödselmedel i södra Sverige, vilket innebär att växtodlare i närområdet till stor del är beroende av importerad mineralgödsel. En ökad produktion av organisk gödsel enligt den planerade verksamheten skulle bidra till att minska detta beroende och stärka kretsloppet inom det regionala jordbruket.

Vid oförändrad drift kvarstår nuvarande nivåer av transporter, utsläpp till luft och vattenanvändning. Nollalternativet innebär således att de lokala miljöförhållandena inte förändras, men att det ökade behovet av svensk kycklingproduktion i stället behöver tillgodoses

genom nyetablering eller utökning av anläggningar på annan plats och av annan verksamhetsutövare.

Utsläpp till vatten

Det vatten som betraktas som nedsmutsat i verksamheten utgörs huvudsakligen av tvättvatten från rengöring av stallavdelningar. Tvättvattnet leds via golvbrunnar i stallet till en tät tvättvattenbrunn, vilket säkerställer att vattnet samlas upp och inte når omgivande mark eller vattenmiljö.

Gödseln är torr och lätt att hantera, vilket innebär att den inte rinner eller sprids okontrollerat. Hanteringen av gödsel sker i samband med att stallet töms, vilket sker omkring 8 till 9 gånger per år och är därmed begränsad i tid. Foderhanteringen sker i helt slutna system, vilket ytterligare minskar risken för spill och förorening. Avloppsanordningen för personalutrymmen kommer att utformas efter särskild prövning av kommunen. Sammantaget bedöms denna hantering av nedsmutsat vatten förebygga risken för förorening av omgivningen.

Det vatten som uppstår i anläggningen är dagvatten som hamnar på tak och hårdgjorda ytor. Detta vatten är regnvatten och förutsätts ha samma innehåll av föroreningar som det som finns i regnvattnet. Marken kring stallbyggnaden kommer att hårdgöras, troligen med en grusad yta. Anläggningens totala utökade yta beräknas uppgå till cirka 3,4 ha med en byggnadsyta om cirka 1,4 ha.

Platsen ingår i Ramsjökanalens markavvattningsföretag från 1910. De hårdgjorda ytorna består huvudsakligen av grus och det vatten som hamnar där infiltreras i huvudsak i marken. Det vatten som inte infiltreras leds vidare till Ramsjökanalen. Den ökade vattenmängden bedöms inte ha någon betydande påverkan på vattendraget.

Miljökvalitetsnormer

Området avvattnas till vattenförekomsten Ramsjökanalen med ID SE631 920–129 815. Enligt Vattenmyndigheternas bedömning i förvaltningscykel 3 har vattenförekomsten klassificerats med måttlig ekologisk status, medan den kemiska statusen inte uppnår god (Vattenmyndigheterna, 2025). Enligt fastställda miljökvalitetsnormer (Vattenmyndigheterna, 2025) ska god ekologisk status uppnås senast år 2033 och god kemisk ytvattenstatus ska uppnås, med undantag för bromerade

difenyletrar samt kvicksilver och dess föreningar, vilka omfattas av undantag enligt gällande regelverk.

Den som söker tillstånd enligt miljöbalken ska redovisa verksamhetens nuvarande och förväntade påverkan på de parametrar som ligger till grund för vattenförvaltningens statusklassning av vattenförekomsten. Om vattenförekomsten har en fastställd miljökvalitetsnorm för ekologisk status och verksamheten kan påverka möjligheten att uppnå eller bibehålla denna status, ska det även redovisas vilka åtgärder som vidtas för att undvika en sådan påverkan. Som grund används vattenförekomstens statusklassning och kvalitetsfaktorer. Syftet är att miljökonsekvensbeskrivningen översiktligt ska beskriva den påverkan som kan förväntas och därmed uppfylla miljöbalkens hänsynsregler.

Bolaget bedömer att den ansökta verksamheten inte bidrar till att någon miljökvalitetsnorm överskrids.

Utsläpp till luft

Ammoniak

Ammoniak (NH_3) som avges till luft från djurhållning och gödselhantering kan deponeras på mark, växtlighet och i vattenmiljöer, vilket kan bidra till övergödning samt i vissa fall påverka försurningsprocesser. Effekterna är komplexa och beror på både upptagsmekanismer och kemiska omvandlingar.

Ammoniak är en basisk gas som delvis kan neutralisera försurande ämnen i atmosfären. När ammoniak omvandlas till ammonium (NH_4^+) i nederbörd kan den initialt motverka försurning. Men den långsiktiga effekten beror på vad som händer med ammoniumjonen efter depositionen. Om ammonium tas upp av växter frigörs en vätejon (H^+), vilket innebär att nettoeffekten blir neutral i försurningshänseende. Om ammonium istället omvandlas till nitrat (NO_3^-) och inte tas upp av växter frigörs två vätejoner, vilket medför en nettoförsurning.

Ammoniakdeposition sker huvudsakligen genom två processer:

- Våtdeposition: Transport av lösta föroreningar med nederbörd. Detta är den dominerande processen för vattenlösliga ämnen som ammoniak och ammonium. Transporten sker genom gravitation, men enligt metodik utvecklad av Natural Resources Wales

är bidraget från våtdeposition nära källan litet och kan i vissa fall försummas.

- Torrdeposition: En kontinuerlig process där ammoniak depone-
ras direkt från luften till ytor via atmosfärisk turbulens. Till skill-
nad från våtdeposition spelar gravitationen här mindre roll. De-
positions hastigheten varierar beroende på ytans egenskaper,
såsom vegetationstyp och fukthalt.

Spridningen av ammoniak från källan sker både i horisontell och i vertikal riktning (Jordbruksverket, 1997). Huvuddelen av spridningen sker i det så kallade blandningsskiktet i atmosfären, beläget på mellan cirka 500 och 1 500 meters höjd. Transportavståndet för ammoniak beror på vindförhållanden och depositions hastighet, men generellt transporteras ammoniak kortare sträckor än andra kväveföreningar såsom kväveoxider (NO_x). Cirka hälften av utsläppt ammoniak deponeras inom 50 km från utsläppskällan, vilket innebär att påverkan främst är lokal.

Ammoniak reagerar dessutom med sura ämnen i atmosfären och bildar salter som ammoniumsulfat ($(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$) och ammoniumnitrat (NH_4NO_3). Dessa är partikelformiga ämnen som är hygroskopiska och kan transporteras över betydligt längre avstånd än gasformig ammoniak. Transportsträckan påverkas av nederbörd, atmosfäriska förhållanden och förekomst av andra luftföroreningar. Det beräknas att en halvering av koncentrationen av ammoniak och partiklar sker i medeltal vid varje 400 km från utsläppskällan (Jordbruksverket, 1997).

Kväveförluster i form av ammoniak sker i varierande omfattning från verksamheter med djurhållning. De huvudsakliga källorna till utsläppen är från stallbyggnader, gödsellager och vid spridning av gödsel i växtodling. Det finns ett antal faktorer som påverkar hur stor del av ammoniakerna som kan avgå och några av dessa faktorer går att påverka vid drift av anläggningen och hur den utformas. Under nedanstående rubriker beskrivs de åtgärder som sökanden avser att tillämpa.

Foderstyrning

Ju mer kväve som stoppas in i djuret desto mer utsöndras och kan avgå som ammoniak. Därför är det viktigt att anpassa fodret till djurens behov i varje skede av uppfödningen eller produktionscykeln. Ammoniakemissionen från gödseln minskar om kväveinnehållet

optimeras. Förhållandet är linjärt, vilket innebär att [en] sänkning av kväveinnehållet ger samma minskning av ammoniakemissionen.

Den viktigaste åtgärden för att minska ammoniakavgången är att minska den totala mängden kväve som utsöndras av djuret. Detta är i sin tur beroende av hur väl foderstaten är balanserad i förhållande till djurets behov. Verksamheten kommer att drivas aktivt för att optimera foderstatens råproteinhalt och proteinets nedbrytbarhet. Sökanden kommer att ta hjälp av foderrådgivare för att bestämma foderstat till djuren utifrån vilken fas i tillväxten de befinner sig. Fodereffektiviteten kommer följas upp i enlighet med BAT-slutsatser över foderstyrning avseende utsöndrad mängd fosfor och kväve.

Inhysning

Stallbyggnadens inhysningssystem och tekniska lösningar har stor betydelse för mängden ammoniak som avgår från stallet. Ammoniakemission är en komplex process där flera faktorer samverkar, bland annat fukt i ströbädden, ventilation, temperatur, dricksvattensystem och djurhälsa. Ett bra inomhusklimat främjar även djurens hälsa, vilket minskar risken för diarréer och därmed ytterligare fukt i ströbädden. Enligt slutsatserna om bästa tillgängliga teknik (BAT) för intensiv uppfödning av fjäderfä och gris, framtagna av Europeiska kommissionen (2017), är det av särskild vikt att skapa en torr ströbädd för att begränsa ammoniakutsläppen från fjäderfästallar. Vid sökandens anläggning möjliggörs en torr ströbädd genom samspillet mellan flera olika faktorer:

- Dricksvattensystemet utformas för att undvika spill och blöta ytor, vilket enligt BAT-dokumentet kan minska ammoniakförlusterna med 20–30 % jämfört med referenssystem.
- Ventilationen dimensioneras väl och kompletteras med cirkulationsfläktar som bidrar till jämn temperatur och torr ströbädd. Erfarenheter från slaktkycklingproduktion visar att cirkulationsfläktar kan minska ammoniakemissionerna med upp till cirka 54 % (European Commission, 2017).
- Isolerat golv och tillskottsvärme används vid behov för att säkerställa djurens komfort och låg fuktighet.

Utformningen av det planerade stallet är därmed i linje med BAT-slutsatserna och bedöms bidra till väsentligt minskade ammoniakemissioner i förhållande till traditionella lösningar. Valet av dessa tekniker motiveras utifrån att de är tekniskt beprövade, ekonomiskt

rimliga att tillämpa i förhållande till anläggningens omfattning och samtidigt ger tydliga miljövinster i form av minskade emissioner till luft samt förbättrad djurhälsa.

Ammoniakförlust från gödsellager

Ingen gödsel lagras på anläggningen, utan säljs i samband med utgödslingen efter avslutad omgång.

Kvantifiering av ammoniak

Det är förknippat med osäkerheter att räkna fram en exakt emissionsfaktor för ammoniak. Det finns schabloner att använda för beräkning och bolaget har använt Jordbruksverkets program VERA. Bolaget anser att det verktyg som den vägledande myndigheten inom ämnesområdet har tagit fram bör kunna utgöra grund för att bedöma hur avgången av ammoniak kan bli från den planerade verksamheten. Det är dock viktigt att förstå de värden som kommer ut ur programmet och på vilket sätt de speglar verksamheten. Bolaget har använt en version av VERA som är uppdaterad med de senare schablonvärdena i SJVFS 2004:62. De nya schablonvärdena i föreskriften är dock inte uppdaterade avseende kväveförlust från stall eller lagring av gödsel.

I stallgödselberäkningarna beräknas produktionen av stallgödsel och förluster av ammoniak från stall och lagring med stöd av uppgifter om antalet djur och typ av produktion. Beräkningarna baseras på djurantal och fasta schabloner (Karlsson, Rodhe, 2002) i beräkningsprogrammet. Beräkningen grundas på en standardfoderstat baserat på hur produktion av avelshöns bedrevs på 1990-talet i Sverige och tar inte hänsyn till moderna inhysningssystem.

Beräkning kan även genomföras som stallbalansberäkning som innebär en balansberäkning av ingående och utgående kväve i anläggningen, baserat på en verklig drift. Kvävetillförsel sker genom de insatta djuren och deras foder och bortförsel är de djur som lämnar anläggningen. Kvar finns kväve i gödsel och en andel av kvävet beräknas avgå som stallförlust. Andelen som avgår som stallförlust är ett schablonvärde för den mängd kväve som hanteras i anläggningen. Bolaget har genomfört en stallbalansberäkning för driftåret 2024, vilket bedöms vara den metod som bäst speglar den faktiska driften.

Eftersom det rör sig om nyproducerade stallbyggnader, både för den befintliga och den planerade driften, finns goda förutsättningar för

ett välfungerande stallklimat och en effektiv foderstyrning. Stallförlusten från den planerade driften bedöms därför kunna beräknas utifrån erfarenheter från den befintliga driften. Sökanden använder i dagsläget torv som strömedel, vilket bidrar till att minska kväveförlusterna från både stall och lagring. Schablonvärdet för kväveförlusten tar hänsyn till användning av torv som strömedel. Om förändringar inträffar i framtiden som leder till hinder att använda torv som strömedel, kommer annat strömedel att användas.

Trots att den totala mängden ammoniak som avgår från stallet ökar till följd av ett ökat antal djurplatser, bedöms den specifika ammoniakavgången per djurplats vara väsentligt lägre än schablonvärdena som beräkningarna i Vera bygger på. Detta beror på att anläggningen redan i dagsläget tillämpar flera åtgärder i enlighet med BAT, såsom optimerad foderstyrning, god ventilationskapacitet med cirkulationsfläktar, spillfritt dricksvattensystem och bibehållen hög torrsubstanshalt i ströbädden. Dessa åtgärder samverkar för att minska ammoniakavgången och begränsar påverkan på omgivningen, trots en utökad produktionskapacitet.

Ingen gödsel lagras på anläggningen, utan all gödsel lämnar verksamheten i samband med utgödsling efter avslutad produktionsomgång. Det innebär att någon ammoniakförlust från gödsellagring inte förekommer, vilket ytterligare begränsar den totala ammoniakavgången från verksamheten. Mot bakgrund av verksamhetens utformning är det sökandens bedömning att ammoniakutsläppen, i förhållande till verksamhetens omfattning, kommer att vara låga och förenliga med [kravet på] bästa tillgängliga teknik.

Bedömning av påverkan på grund av ammoniak

Enligt vad som redovisas ovan deponeras ungefär hälften av den avgivna ammoniaken lokalt, inom 50 km från källan. Den mängd ammoniak som tillkommer till följd av det planerade stallet och som ska fördelas inom denna landyta uppgår därmed till cirka 1 291 kg per år. Depositionen av ammoniak sker inte jämnt fördelat på hela ytan. Om den dominerande depositionen sker inom en sektor av 25 % av en cirkel med radie 50 km från källan, blir depositionen cirka 3,3 gram per ha. Man kan dock inte förvänta sig att depositionen sker jämnt fördelat inom en sådan sektor. Den totala mängden ammoniak beräknad enligt samma metodik uppgår för hela den utökade verksamheten till cirka 2 582 kg per år och motsvarar omkring 6,5 gram per hektar.

Mot bakgrund av att kvävedepositionen från anläggningen till omgivningen är låg, finner bolaget att verksamheten kan bedrivas utan att det uppkommer olägenhet av betydelse på grund av ammoniakutsläppet.

Fastbränslepanna

Den aktuella verksamheten kommer att vara byggd enligt de senaste standarderna för energieffektivitet och miljöhänsyn. Stallbyggnaden kommer att vara utrustad med optimerad ventilation, energieffektiv belysning och modern utrustning med låga energiförluster.

Uppvärmningen sker genom en fastbränslepanna med en effekt om 380 kW som använder flis för uppvärmning av stallbyggnaderna. För att kunna nå tillräcklig effekt kan bolaget behöva komplettera genom att installera ytterligare en panna med samma effekt. Den maximala tillförda effekten på en ny panna, alternativt två pannor tillsammans, beräknas understiga 1 MW. Pannan är genom beslut av Jordbruksverket godkänd för att förbränna kadaver enligt bestämmelser om animaliska biprodukter. Bestämmelserna reglerar bland annat att förbränning av hela djurkroppar ska ske vid en temperatur om minst 850° C. Vid sådan förbränning förebyggs störande lukt i omgivningen.

Sökanden strävar efter att anpassa uppvärmningen till vad som är nödvändigt för djurens välfärd. Uppvärmning sker kontinuerligt under vinterhalvåret och efter behov under sommarhalvåret. Sammantaget är anläggningen utformad för att ha låg energianvändning och minskad klimatpåverkan.

Buller

I verksamheten alstras ljud främst från ventilationssystem och transporter till och från anläggningen. En stor del av verksamhetens transporter utgörs av borttransport av gödsel. Dessa transporter sker koncentrerat vid slutet av produktionsomgången (8,5 gånger per år) och i huvudsak under dagtid på vardagar.

Den närmaste bostaden från det nya stallet finns på fastigheten Lis 1:20. Bolaget har mätt avståndet mellan bostad och mittpunkt på det nya stallet och till antagen plats med fodersilos. Bolaget har beräknat buller från foderleverans med lastbil och ventilation, där bolaget har summerat fläktljud från tre stallbyggnader till en punkt som motsvarar mittpunkten på den närmaste stallet. Med erfarenhet av andra utredningar har bolaget utgått från ljud från lastbil om 96 dBA, vilket avser

ljud från lastbil som använder kompressor för lossning av foder till silo. Detta är det fordonsljud som bidrar med kraftigast ljudnivå vid driften av verksamheten. Med erfarenhet av utredning av fläktljud beräknar bolaget ett summerat fläktljud om 75 dBA per stall. Vid addition av tre källor (för tre stall) blir den sammanlagda ljudnivån för ventilation 79,8 dBA, vilket bolaget har avrundat till 80 dBA. Avståndet till de övriga stallbyggnaderna blir längre, när bolaget anger summering för de tre källorna med samma individuella nivå erhålls därmed ett resultat med god säkerhetsmarginal. Utifrån bolagets beräkning bidrar anläggningen med 39,7 dBA vid närmaste bostad, vilket är lägre än vad som normalt föreskrivs som begränsningsvärde i villkor.

Med hänsyn till de betryggande avstånden till närliggande bostäder och det faktum att transporter huvudsakligen sker under dagtid på vardagar, bedömer sökanden att den utökade driften inte kommer att ge upphov till ljud i sådan omfattning att det orsakar olägenhet av betydelse för omgivningen. Sökanden gör bedömningen att föreskrivna villkor avseende ljudnivåer kommer att kunna uppfyllas.

Det kan även noteras att verksamheten inte har mottagit några klagomål avseende buller från omgivningen under de nuvarande driftförhållandena.

Avfall

Verksamheten genererar inga större mängder avfall eller avfallsslag. Den utökade driften kommer inte att förändra typen av avfall som uppstår, men mängderna för vissa avfallstyper kommer att öka. Kadaver förbränns i fastbränslepanna eller hämtas av en godkänd entreprenör för omhändertagande.

Aska från fastbränslepannan förvaras i en täckt container och återförs till marken i enlighet med gällande tillstånd. Övrigt avfall kommer att förvaras på ett sätt som inte riskerar att förorena omgivningen. Avfallet hämtas av godkänd transportör för leverans till godkänd mottagare.

Energi

Det planerade stallet kommer, liksom de befintliga stallarna, att värmas upp med hjälp av fastbränslepannan vid huvudgården. El förbrukas främst för belysning, ventilation och drift av teknisk utrustning. Den nuvarande elanvändningen uppgår till cirka 150 000 kWh

per år och beräknas efter utökningen att fördubblas till omkring 300 000 kWh per år.

Flis köps in från producenter av flis. Mängden flis som köps in beräknas utifrån antalet vagnar som transporterats från skog till flislager och uppgår till ca 1 500 m³s, baserat på förbrukningen under 2024. Energi i skogsflis uppgår till ca 0,8–1 MWh per m³s flis. Energiförbrukningen för uppvärmning med flis uppgår därmed till 1 200–1 500 MWh flis idag och beräknas fördubblas efter utökningen. Diesel används för anläggningens reservelkraftverk och vid utgödsling av stall.

Vattenuttag

Vatten används i verksamheten främst som dricksvatten till djuren och vid tvätt av stall mellan produktionsomgångar. Den nuvarande dricksvattenförbrukningen uppgår till cirka 4 581 m³ och förväntas öka till cirka 9 162 m³ efter utökningen. Mellan varje produktionsomgång, när stallbyggnaderna är tomma, sker tvättning med högt tryckstvätt. Verksamheten bedrivs med cirka 8–9 produktionsomgångar per år. För beräkningarna har antalet tvättillfällen antagits uppgå till nio per år.

Under driftåret 2024 förbrukades ca 500 m³ tvättvatten, vilket förväntas öka till cirka 1 000 m³ per år efter utökning. Verksamheten förbrukar som mest vatten under de dygn då tvättning genomförs. Den maximala vattenförbrukningen under dessa dygn beräknas öka från cirka 14 m³ per dygn till cirka 28 m³ per dygn. Den utökade årliga vattenförbrukningen (dricks- och tvättvatten) beräknas till cirka 10 782 m³ per år, vilket motsvarar ett årsmedel på cirka 29,5 m³ per dygn.

Dricksvatten kommer preliminärt att tas ur två befintliga borrhållsbrunnar på gården. Brunnarna har ett djup på cirka 91 respektive 70 meter och uppmätt kapacitet enligt provpumpning på omkring 3 000 liter per timme vardera, motsvarande cirka 72 m³ per dygn och brunn. Erfarenheter från driften visar att brunnarna har god och stabil kapacitet för att tillgodose verksamhetens behov. Förekomsten av två brunnar ger en driftsäker vattenförsörjning och möjlighet till reserv vid eventuella driftavbrott. Den totala vattenförbrukningen för den utökade verksamheten uppgår i genomsnitt till cirka 29,5 m³ per dygn över året. Vid tvättning av stallar är förbrukningen cirka 28 m³ per dygn vilket kan jämföras med brunnarnas uttagskapacitet om cirka 72 m³ per dygn vardera.

Utifrån en samlad bedömning av SGU:s kartunderlag, de hydrogeologiska förutsättningarna och resultat från provpumpningar i befintliga brunnar bedöms det finnas god tillgång till grundvatten för anläggningens behov. Avståndet till närliggande brunnar är tillräckligt för att undvika påverkan, och verksamhetens vattenuttag bedöms kunna ske utan risk för påverkan på vare sig enskilda eller allmänna intressen.

Anläggningen ligger inte i närheten av någon registrerad grundvattenförekomst enligt VISS. Driften av anläggningen kommer inte att ge upphov till utsläpp av förorenat vatten som leds till recipient eller annan vattenförekomst. Det föreligger därmed ingen risk för påverkan på närliggande yt- eller grundvattenförekomster. Sökanden bedömer att den planerade anläggningen inte kommer att äventyra möjligheten att uppnå god ekologisk eller god kemisk status för ytvattenförekomsten Ramsjökanalen.

Transporter

Verksamheten är förknippad med transporter till och från anläggningen. Driften med slaktkycklingar innebär att små kycklingar transporteras till anläggningen. Dessa förses med foder som transporteras till anläggningen. När produktionsomgången är färdig transporteras djuren bort och likaså ströbädd med gödsel. Övriga transporter är flis för uppvärmning och strö till ströbädden.

Kycklingar lastas vanligtvis ut nattetid för att säkerställa att djuren är lugna vid lastning och att de anländer till slakteriet på morgonen. Övriga transporter sker i huvudsak under dagtid. Totalt beräknas antalet transporter att uppgå till ca 306 transporter per år för foder, djur och gödsel. Tillsammans med flis och övriga transporter beräknas det totala antalet transporter uppgå till ca 340 lastbilar per år, vilket är en fördubbling jämfört med dagens verksamhet.

Transporter till och från anläggningen kommer i huvudsak att ske via väg 746 och vidare till anslutning mot E6. Enligt Trafikverkets mätning år 2024 uppgick årsmedeldygnstrafiken (ÅDT) på väg 746, vid en mät punkt i närheten av gården, till cirka 1 426 fordon per dygn, varav omkring 37 tunga fordon. Årsdygnstrafiken motsvarar 13 505 lastbilstransporter per år. Den planerade utökningen beräknas generera omkring 680 transportrörelser (tur och retur) per år. Utökningen motsvarar därmed ca 2,5 % av det totala antalet lastbilstransporter på vägsträckan idag.

Åtgärder för att minimera transporternas miljöpåverkan omfattar bland annat optimering av fyllnadsgraden i lastbilarna. Spridningsarealer för gödseln är belägna i närområdet till anläggningen. Transporterna koncentreras i huvudsak till dagtid under vardagar. Mot bakgrund av att transporterna i huvudsak sker dagtid samt att det finns goda avstånd till närliggande bostäder, bedömer verksamhetsutövaren att den utökade driften inte medför risk för transporter eller buller som kan orsaka betydande olägenhet för omgivningen. Sammantaget bedöms transporterna från den utökade verksamheten inte innebära störningar av betydelse för närboende.

Risker

En beredskapsplan för olyckshändelser, läckage och spill finns upprättad för den befintliga anläggningen och planen kommer att uppdateras när den ändrade verksamheten tas i drift.

I den planerade verksamheten utgörs ett tänkbart scenario att det uppstått en brand i en av anläggningens avdelningar. De olika avdelningarna avgränsas med betongvägg, vilken fördröjer spridning av brand till övriga avdelningar. Den största avdelningen kommer att finnas i det nya stallet, vilken har en yta om 2 000 m². Bekämpning av brand i denna avdelning beräknas kräva 2 000 m³ vatten * 0,1 ≈ 200 m³ vatten. Vatten kommer att finnas tillgängligt via anläggningens dricksvattenförsörjning och i en damm som finns cirka 100 meter från stallet. En fullt utvecklad brand i stallet kommer dock sannolikt inte att bekämpas, utan insatsen inriktas på att förhindra spridning till andra byggnader. Ett realistiskt scenario för en släckningsinsats utgör en brand i förrummet till stallet, där det finns installationer för bland annat reservvärme och tvättmöjlighet för personal. Utrymmena består av egna brandceller med en största yta om ca 60 m². En brand i detta utrymme, som om den bekämpas med vatten, behöver utifrån samma beräkningsformel 60 m³ vatten.

Anläggningen kommer att utrustas med brandsläckare och annan släckutrustning placerad så att tillgången är god och gångavståndet till närmaste släckutrustning inte överstiger rekommenderade avstånd. Utrustningen dimensioneras och placeras i enlighet med gällande branschpraxis och råd från myndigheter, med särskild hänsyn till byggnadens storlek, utformning och verksamhetens karaktär. Byggnaden kommer att utformas och placeras i enlighet med gällande rekommendationer från Lantbrukets brandskyddskommitté (LBK), med beaktande av byggnadens användning och riskprofil. Stallbyggnaderna är försedda

med golvbrunnar som är anslutna till anläggningens tvättvattenbrunn. Detta möjliggör uppsamling av släckvatten vid en eventuell brand, vilket minskar risken för att nedsmutsat vatten sprids till omgivande miljö. Vid behov finns även möjlighet att temporärt stänga av dagvattenledningar för att förhindra att släckvatten leds vidare till närliggande recipient eller vattenförekomster. Denna åtgärd kan vidtas i samråd med räddningstjänsten som en del av den akuta insatsen.

Om släckvatten trots detta skulle nå omkringliggande mark, kommer saneringsåtgärder att vidtas efter att branden har släckts, i dialog med räddningstjänst och berörd tillsynsmyndighet. Hanteringen är utformad för att minimera miljöpåverkan och uppfyller kraven enligt miljöbalkens försiktighetsprincip.

Statusrapport

En utredning av behovet av statusrapport lämnades in till Miljöprövningsdelegationen i samband med prövningen av det gällande miljötillståndet för den befintliga verksamheten. Miljöprövningsdelegationen beslutade då att en statusrapport inte krävdes för den tillståndsgivna verksamheten.

Verksamheten som bedrivs och de kemiska produkter som används har inte förändrats. Den nya statusrapporten behövs med anledning av uppförandet av en ny stallbyggnad. Förändringen innebär att mängden kemiska produkter ökar, framför allt rengöringsmedel och diesel, i proportion till den utökade produktionsytan. Området för den planerade utökningen har under överskådlig tid använts som rasthage för djur. Marken används i dagsläget som rasthage för hästar.

På anläggningen hanteras endast ett fåtal kemiska produkter. Exempel på produkter som används är rengöringsmedel, desinfektionsmedel, eldningsolja, diesel och råttgift. Genom villkor i den befintliga driften ska kemiska produkter förvaras och hanteras så att spill och läckage inte kan nå avlopp och så att förorening av mark, yt- och grundvatten undviks. Förvaring ska ske så att sinsemellan reaktiva ämnen inte kan blandas. Lagring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på tät invallad yta eller med motsvarande typ av säkerhetssystem för uppsamling av vätska. Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus 10 % av volymen av övriga behållare inom samma invallning. Behållare ska skyddas mot påkörning och vid förvaring utomhus ska invallningen vara skyddad mot nederbörd.

Bolaget bedömer att det är uppenbart att det inte finns någon signifikant föroreningsrisk och att en statusrapport därför inte behöver upprättas. Bedömningen har grundats på mängden hälso- och miljöfarliga ämne som hanteras, i förhållande till dess toxicitet, och vilka skyddsåtgärder företaget vidtar i sin verksamhet för att undvika negativ påverkan på miljön. Hänsyn har även tagits till att ett kontinuerligt läckage av begränsad mängd över en period kan orsaka förorening samt risk för utsläpp vid olyckor. Bedömningen har vidare grundat sig på att hanteringen och skyddsåtgärder sannolikt kommer att ha samma funktion under hela verksamhetens livstid och att förorening av mark och vatten därför kan uteslutas. Bolaget yrkar därför att verksamheten inte [ska behöva] upprätta någon statusrapport.

BAT-slutsatser

Anläggningen omfattas av industriutsläppsförordningen och tillhörande krav på årlig rapport avseende tillämpningen av bästa [tillgängliga] teknik, BAT-slutsatser. Jordbruksverket tillhandahåller vägledning för rapportering av BAT-slutsatserna för [grisar och fjäderfä]. Vägledningen innehåller, förutom listor på godkända tekniker, även gränsvärden (BAT-AEL) för vissa utsläpp.

Anläggningen kommer att tillämpa flera åtgärder i enlighet med BAT, såsom foderstyrning samt spillfritt dricksvattensystem och väl dimensionerad ventilation, vilket bidrar till en torr ströbädd. Mot bakgrund av verksamhetens utformning är det bolagets bedömning att ammoniakutsläppen, i förhållande till verksamhetens omfattning, kommer att vara låga och förenliga med [kravet på] bästa tillgängliga teknik.

Tabell: Visar ammoniakförluster från anläggningen i enhet kg NH₃ per år. Redovisade värden utgår från stallbalansberäkning i Jordbruksverkets program VERA för den planerade driften baserad på befintlig drift för driftår 2024.

Drift	Stallförlust, Kg NH ₃ /år stall	Stallförlust per plats, Kg NH ₃ /år	Gränsvärde BAT-AEL, Kg NH ₃ /plats/år
Drift 2024, 144 000 platser för slaktkycklingar, 9 omgångar, enligt stallbalans-beräkning	1 291	0,009	0,08
Planerad drift baserat på driftår 2024, 288 000 platser för slaktkyckling, 9 omgångar per år.	2 582	0,009	0,08

Inkomna yttranden

Av det yttrande som kommit in framgår bl.a. följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte gjort någon bedömning av den biotopsskyddade stenmuren, eftersom biotopsskydd normalt inte ingår i nämndens tillsynsområde.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser inga hinder [mot] ändring av verksamheten enligt ansökan. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan tillstyrka att den befintliga verksamheten inte har haft några kända klagomål hos tillsynsmyndigheten. Utifrån den tillsyn som miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har bedrivit på befintlig verksamhet har inget framkommit som talar för att verksamheten inte är lämpad att utökas.

Miljöprövningsdelegationens överväganden

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att Lis Gård AB har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljöprövningsdelegationen finner att inlämnad miljökonsekvensbeskrivning, efter gjorda kompletteringar, uppfyller kraven och kan godkännas enligt 6 kap. 42 § miljöbalken.

Statusrapport

Miljöprövningsdelegationen bedömer utifrån bolagets redovisning att risken är liten för att verksamheten medför föroreningskada inom det område där verksamheten avses bedrivas och att det därför inte krävs en statusrapport enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250).

Tillåtlighet

Planförhållanden

Enligt 2 kap 6 § miljöbalken får tillstånd inte meddelas i strid med gällande detaljplan eller områdesbestämmelser. Det aktuella området omfattas inte av någon sådan reglering.

I den gällande översiktsplanen finns ingen specifik vägledning för hur jordbruksverksamheter ska utvecklas, men den innehåller motiveringar för att en viss andel jordbruksmark ska prioriteras för bebyggelseutveckling. Bebyggelseutvecklingen ska i huvudsak koncentreras till nya verksamhetsområden norr och söder om väg E6.

Industriutsläppsverksamhet

Den sökta verksamheten berörs av BAT-slutsatser för intensiv uppfödning av fjäderfä eller gris, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU. Av 1 kap. 13 § industriutsläppsförordningen följer att slutsatser om bästa tillgängliga teknik (Best Available Technique) ska användas som referens vid tillståndsprövning.

För verksamheten finns fastställda BAT-slutsatser med begränsningssvärde för ammoniakutsläpp från stallar, så kallad BAT-AEL. För slaktkycklinguppfödning ska intervallet 0,01–0,08 kg NH₃ per djurplats och år kunna innehållas.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten, om den bedrivs i enlighet med villkoren i detta beslut och om de åtgärder som redovisas i ansökan vidtas, kommer att vara förenlig med kravet på bästa tillgängliga teknik.

Kulturmiljö och fornlämningar

Verksamheten ligger inom ett område som är utpekad i Falkenbergs kommuns kulturmiljöprogram 2012, Ramsjön. Bolaget har beaktat de riktlinjer som pekas ut för det aktuella området och verksamheten bedöms inte medföra någon negativ påverkan på de kulturhistoriska värdena.

Inga kända fornlämningar bedöms beröras av den planerade verksamheten och platsen omfattas inte av riksintresse för kulturmiljövård.

Biotopskydd

Bolaget ansöker om dispens från biotopskyddet för flytt av en stenmur i samband med uppförandet av ett nytt stall. Bolaget har i ansökan beskrivit ingreppets omfattning, angett särskilda skäl för medgivande av biotopskyddsdispens och åtagit sig att vidta åtgärder för att minska skadan på biotopskyddsobjektets ekologiska funktion.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att det föreligger särskilda skäl för dispens.

Utsläpp till luft

Minimering av ammoniakutsläpp från lagring av stallgödsel är en viktig åtgärd för att nå det nationella miljömålet *Ingen övergödning* och för att minimera risken för luktstörningar. Bolaget har redovisat att all gödsel kommer att avyttras i samband med utgödsling.

Det kväve som tillförs vid utfodring och som inte tas upp av djuren hamnar i gödseln. Redan när man utfodrar djuren kan åtgärder vidtas för att minimera ammoniakförlusterna. Att optimera foderstaten för råproteinhalt och aminosyrasammansättning sänker gödselns kväveinnehåll och därmed ammoniakavgången från gödseln. Bolaget avser att optimera foderstatens råproteinhalt och proteinets nedbrytbarhet. Sökanden kommer att ta hjälp av foderrådgivare för att bestämma foderstat till djuren utifrån vilken fas i tillväxten de befinner sig i. Fodereffektiviteten kommer att följas upp i enlighet med BAT-slutsatser över foderstyrning avseende utsöndrad mängd fosfor och kväve.

Miljökvalitetsnormer och utsläpp till vatten

Gödsel avyttras i samband med utgödsling. Tvättvatten samlas upp och leds till en tvättvattenbrunn. Förluster av kväve från stall minimeras i enlighet med bästa möjliga teknik och BAT-slutsatser.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten, med angivna skyddsåtgärder och fastställda villkor, inte försämrar möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten Ramsjökanalen.

Buller, lukt och omgivande bebyggelse

Av den bullerberäkning som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen framgår att bullernivåer vid bostäder, enligt *Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller*, inte kommer att överskridas.

Den närmaste bostaden ligger cirka 150 meter från den ändrade anläggningen. Verksamheten kommer att bedrivas med betryggande avstånd till bostäder i den förhärskande vindriktningen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att djurhållningen är av sådan omfattning att störande lukt kan uppkomma vid vissa väderförhållanden och särskilt i kombination med hantering av fjäderfägödsel, så som vid utlastning och transport.

Miljöeffekterna från den aktuella verksamheten är kända och med de åtgärder som bolaget har beskrivit och de skyddsåtgärder som fastställs i villkor, bedöms inte någon oacceptabel störning p.g.a. lukt eller buller uppkomma från den planerade verksamheten. Viss lukt får dock accepteras av dem som bor eller vistas i en jordbruksbygd.

Miljömål

De miljömål som berörs av verksamheten är bl.a. Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft. Med hänsyn till de åtgärder som bolaget angett i ansökan och med de villkor som fastställs för verksamheten finner Miljöprövningsdelegationen att verksamheten är förenlig med de berörda miljömålen.

Motivering av villkor

Villkor 8–9, avfall

Stallbyggnader kommer att värmas upp genom förbränning av flis. Bolaget avser också att förbränna ca 8 600 kg kycklingkadaver per år. Aska från fastbränslepannor kan klassificeras olika beroende på dess innehåll av bl.a. metaller och om syftet med att blanda askan med stallgödsel är kvittblivning. Som utgångspunkt bör aska ses som ett avfall som ska tas om hand på annat sätt än att blanda det med stallgödsel. Askans näringsinnehåll är beroende av vilket material som förbränns. Om askan däremot innehåller mineraler eller näringsämnen som är till nytta vid odling, utan att den riskerar att förorena mark eller vatten, bör tillsynsmyndigheten kunna reglera sådan hantering (jfr D4 nedan).

Miljöprövningsdelegationen bedömer att det finns ett behov av att hanteringen av avfall avseende återanvändning och återvinning regleras i ett villkor, för att spara på resurser och för att minska risken för spridning av farliga ämnen i miljön.

Villkor 10, utsläpp till luft

Villkoret syftar till att begränsa utsläppen av stoft till luft. Regelbunden kontroll och dokumentation av utförda serviceåtgärder är en förutsättning för att brister i anläggningen ska kunna upptäckas och åtgärdas. Tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att vid behov begära mätning av stofthalten. Fastbränslepannan är av en mindre storlek och utsläppshalterna efter rening med multicyklon bedöms vara tillåtliga.

Villkor 11, avveckling

Miljöprövningsdelegationen bedömer att villkoret är motiverat för att säkerställa att verksamheten, när den helt eller delvis upphör, avvecklas på ett sådant sätt att risken för olägenhet begränsas. Vid avveckling kan exempelvis kemikalier och avfall finnas kvar inom verksamhetsområdet som behöver tas om hand på ett miljömässigt godtagbart sätt.

Delegation D4, hantering av aska från fastbränslepanna

Om bolaget kan visa att aska från fastbränslepannan innehåller näringsämnen eller mineraler som är till nytta för odling och inte innehåller andra ämnen som riskerar att förorena mark eller vatten, bör tillsynsmyndigheten få medge inblandning av askan i fjäderfä gödsel och föreskriva villkor för denna hantering. Askans innehåll varierar beroende på bränslet, varför det är mer ändamålsenligt att tillsynsmyndigheten kontinuerligt kan reglera hanteringen och ställa krav som motverkar risken för förorening av mark och vatten, men inte ett godtagbart resursutnyttjande. Tillsynsmyndighetens bedömning bör baseras på analyser av tungmetallinnehåll samt näringsämnen (P, Ca, Mg och K).

Delegation D5, avveckling

Eftersom det på förhand är svårt att förutse vilka förhållanden som råder vid tidpunkten för avveckling och vilka åtgärder som då behövs bör tillsynsmyndigheten ges möjlighet att föreskriva ytterligare villkor för omhändertagande av kemikalier och avfall. Delegation av villkoret säkerställer att kvarvarande kemikalier och avfall inte medför en risk för förorening eller annan negativ påverkan på människors hälsa eller miljön.

Motivering till ändring av villkor 5

Enligt 24 kap. 8 § miljöbalken får ett ändringstillstånd förenas med bestämmelser om ändringar i tidigare meddelade villkor, om villkoren har samband med den ändring som prövas.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att villkor 5 i gällande tillstånd bör ändras för att bättre motsvara den planerade verksamhetens hantering av tvätt- och spolvatten. Eftersom verksamheten inte längre sprider något vatten på åkermark i egen regi saknas behovet att reglera under vilka förhållanden sådan spridning får ske. Villkoret bör istället säkerställa att tvätt- och spolvatten omhändertas på ett säkert sätt, så att förorening av mark eller vatten förebyggs, och att tillräcklig lagringskapacitet finns.

I den utökade verksamheten kommer lagringsbehovet att öka. Bolaget har redovisat att tillräcklig lagringskapacitet finns att tillgå och att lagringskapaciteten för tvättvatten kommer att motsvara 10 månaders produktion av tvättvatten. Därmed bedöms lagringskapaciteten för tvättvatten kunna garanteras och föreskrivet villkor 5 kan innehållas.

Verkställighet

När det finns skäl till det får prövningsmyndigheten enligt 22 kap. 28 § miljöbalken förordna att tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte har vunnit laga kraft. Det ankommer på verksamhetsutövaren att påvisa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande. Miljöprövningsdelegationen bedömer, mot bakgrund av de skäl som sökanden åberopar, att det föreligger beaktansvärda nackdelar för sökanden att invänta ett lagakraftvunnet beslut. Nackdelarna får anses väga tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande ska inväntas. Sökandens yrkande om verkställighetsförordnande ska därför bifallas.

Igångsättningstid

Bolaget har yrkat en igångsättningstid om sju år för den planerade anläggningen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att denna tid kan godtas.

Sammanfattning

Genom de åtaganden som bolaget gjort och de försiktighetsmått som föreskrivs i villkoren till detta beslut finner Miljöprövningsdelegationen att hinder inte föreligger enligt miljöbalkens hänsyns- och tillåtlighetsregler mot att meddela bolaget ändringstillstånd till den verksamhet som avses bedrivas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chefsjurist Peter Jupén, ordförande, och Karin Sigvardsson, miljösakkunnig. Miljöhandläggare Sabine Karlsson har varit föredragande, men inte deltagit i beslutet.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Naturvårdsverket; registrator@naturvardsverket.se

Havs- och vattenmyndigheten; havochvatten@havochvatten.se

Jordbruksverket; jordbruksverket@jordbruksverket.se

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun;
miljo.halsa@falkenberg.se

Länsstyrelsen i Hallands län; halland@lansstyrelsen.se

Ombud: stefan.fahlstedth@agellus.se

Bilagor

1. Karta över verksamhetsområdet

Bilaga 1

Bild 1: Visar anläggningen med den tillkommande stallbyggnaden markerad med orange streckad rektangel och befintlig stenmur markerad med blå heldragen linje. Anläggningsområdet markerat med blå streckad linje.